

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 1385/2022
06.03.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Драгане Бољевић и Јасмине Симовић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., кога заступају Желимир Џамбић и Марко Пантовић адвокати из ..., против тужене Републике Србије, коју заступа Државно правобранилаштво, Одељење у Ужицу, ради исплате по основу стицања без основа, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 748/21 од 17.01.2022. године, на седници одржаној 06.03.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 748/21 од 17.01.2022. године у ставовима другом и трећем изреке тако што се **УСВАЈА** тужбени захтев и **ОБАВЕЗУЈЕ** тужена да исплати тужиоцу 164.647,00 динара на име стицања без основа са законском затезном каматом на износ од 109.820,00 динара од 24.06.2014. а на износ од 54.827,00 динара од 30.12.2014. године до исплате, и 138.151,00 динар на име трошкова целог поступка у року од 15 дана од дана пријема ове пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Ужицу П1 489/20 од 18.01.2021. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев и обавезана тужена да исплати тужиоцу 164.647,00 динара са законском затезном каматом од 24.06.2014. године на износ од 109.820,00 динара и од 30.12.2014. године на износ од 54.827,00 динара. Ставом другим изреке, обавезана је тужена да накнади тужиоцу трошкове парничног поступка од 54.686,00 динара са законском затезном каматом.

Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 748/21 од 17.01.2022. године, ставом првим изреке, укинута је означена првостепена пресуда. Ставом другим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца за исплату 164.647,00 динара са законском затезном каматом на износ од 109.820,00 динара од 24.06.2014. године, а на износ од 54.827,00 динара од 30.12.2014. године до исплате. Ставом трећим изреке, обавезан је тужилац да накнади туженој трошкове парничног поступка од 24.000,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужилац је благовремено изјавио ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану пресуду, у смислу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11, 49/13-УС, 74/13-УС, 55/14, 87/18, 18/20, 10/23; у даљем тексту: ЗПП), Врховни суд је оценио да је ревизија тужиоца основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни суд пази по службеној дужности, нити постоје пропусти у примени одредаба ЗПП пред другостепеним судом.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је радио као ... у територијалној одбрани Ужице од 01.06.1986. до 31.12.1992. године, од 01.01.1993. године у Војној пошти, док је од 01.12.1995. до пензионисања маја месеца 2014. године био активно војно лице. У два наврата током 2014. године Републички фонд ПИО обавестио је тужиоца да може да уплати доприносе које није измирио његов послодавац за стаж осигурања са увећаним трајањем, и то у износу од 109.819,45 динара за период од 02.06.1986. до 30.06.1988. године (допис од 20.06.2014. године) и од 54.827,00 динара за периоде од 01.07.1988. до 16.09.1991. године и од 20.05.1992. до 31.12.1992. године (допис од 29.12.2014. године).

Тужилац је уплатио наведене износе 24.06.2014. (109.820,00 динара) и 30.12.2014. године (54.827,00 динара). Њихову рефундацију (у укупном износу од 164.647,00 динара) тражио је од Владе дописима од 08.06.2015., 19.10.2015. и 20.03.2017. године, као и од Министарства одбране 08.06.2015. и 19.10.2015. године.

С тим у вези је Генерални секретаријат Владе обавестио тужиоца 27.10.2015. године да је његов захтев упућен на даљу надлежност министарствима одбране, финансија и за рад, запошљавање, борацка и социјална питања. Тужиоца су затим сукцесивно обавештавали: Министарство одбране и Војска Србије да нису надлежни за регулисање стажа са увећаним трајањем, које је тужилац остварио у Републичком штабу територијалне одбране и да не располажу информацијама о надлежности (05.08.2015. године), Министарство финансија да је тужиочев захтев уступљен на даљу надлежност Министарству за рад, запошљавање, борацка и социјална питања (03.11.2015. године), с тим да ни оно није располагало информацијама о надлежности (08.12.2015. године), Влада (на тужиочево тражење од 20.03.2017. године да га обавести који је орган Републике Србије надлежан за решавање његовог захтева) - да је његов допис прослеђен Министарству одбране на даљу надлежност (22.09.2017. године), као и само Министарство одбране - да регулисање стажа осигурања лицима која су радила у јединицама и установама територијалне одбране није у надлежности тог министарства и Војске Србије и да немају информацију о надлежности за решавање тог питања (17.01.2019. године). Пошто тужилац није остварио рефундацију, поднео је тужбу у овом поступку 20.02.2019. године против Републике Србије.

Имајући у виду напред утврђено чињенично стање, као и одредбе Закона о доприносима за обавезно социјално осигурање и члана 210. Закона о облигационим односима, првостепени суд је усвојио тужбени захтев и обавезао тужену да врати тужиоцу износе које је он уплатио уместо свог послодавца да би остварио право на пензију. Првостепени суд није ценио приговор застарелости потраживања који је

истакло Војно правобранилаштво које, у складу са Законом о одбрани, заступа само Министарство одбране и Војску Србије кад имају положај странке или умешача о чијим правима и обавезама се одлучује у тим поступцима у погледу средстава имовине коју они користе. Имајући у виду да је у овом поступку тужена само Република Србија (не и неки њен орган), а да Републику Србију заступа Државно правобранилаштво које тај приговор није истакло, првостепени суд није ценио истакнути приговор застарелости потраживања, већ је као основан, усвојило тужбени захтев.

Другостепени суд је укинуо првостепену пресуду, с обзиром да је у овој парници првостепена пресуда већ једанпут била укинута а да је, према оцени другостепеног суда, у поступку пред првостепеним судом учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 12. ЗПП. Одлучујући о тужбеном захтеву, другостепени суд је пак сматрао да је тужена истакла приговор застарелости, да је основ тужиоачевог потраживања накнада штете па је, с обзиром на датуме извршених уплата (24.06.2014. и 30.12.2014. године) и подношења тужбе (20.02.2019. године), закључио да је протекао трогодишњи рок застарелости потраживања накнаде штете из члана 376. став 1. Закона о облигационим односима и одбио тужбени захтев.

Врховни суд налази да се ревизијом основано указује на погрешну примену материјалног права, јер је другостепени суд, када је оценио основаним приговор застарелости и због тога одбио тужбени захтев, погрешно применио материјално право из Закона о облигационим односима којим су уређени извори настанка обавеза, од чега зависи правни основ предметног потраживања и време потребно за наступање застарелости.

Законом о доприносима за обавезно социјално осигурање („Службени гласник РС“, бр. 84/04, 61/05, 62/06, 5/09, 52/11, 101/11, 47/13, 108/13, 57/14, 68/14, 112/15, 113/17, 95/18, 86/19, 153/20, 44/21, 118/21, 138/22, 92/23, 94/24) је прописано да је послодавац обвезник обрачунавања и плаћања доприноса из основице и на основицу за запослене и дужан је да ове доприносе обрачуна и уплати истовремено са исплатом зараде, по прописима који важе у моменту исплате тих примања, при чему допринос за пензијско и инвалидско осигурање обухвата и додатни допринос за стаж осигурања који се рачуна са увећаним трајањем у складу са законом (члан 51. ст. 1. и 2. у вези с чланом 3). Иста обавеза послодавца произлазила је и из одредаба чл.40. и 68. став 2. раније важећег Устава Републике Србије („Службени гласник РС“, број 1/90).

Законом о облигационим односима – ЗОО је прописано да ко за другог учини какав издатак или нешто друго што је овај по закону био дужан учинити, има право захтевати накнаду од њега (члан 218). Према одредбама члана 360. истог закона, застарелост престaje право захтевати испуњење обавезе (став 1); застарелост наступа кад протекне законом одређено време у коме је поверилац могао захтевати испуњење обавезе (став 2); при чему се суд не може обазирати на застарелост ако се дужник није на њу позвао (став 3); застарелост почиње тећи првог дана после дана кад је поверилац имао право да захтева испуњење обавезе, ако законом за поједине случајеве није што друго прописано (члан 361. став 1); а наступа кад истекне последњи дан законом одређеног времена (члан 362). Потраживања застаревају за десет година, ако законом није одређен неки други рок застарелости (члан 371).

У конкретном случају основ тужбеног захтева је издатак за другога, а не накнада штете, како је то погрешно закључио другостепени суд. Тужилац је захтевао

да му тужена Република Србија (која једина има својство правног лица у смислу члана 5. у вези с чланом 1. Закона о државној управи, а не и њени органи, чије називе тужилац ни није означио уз тужену) накнади издатак који је он учинио уместо свог ранијег послодавца. Тужиочев послодавац (Републички штаб територијалне одбране) био је у саставу оружаних снага бивше савезне државе СФРЈ, чији је правни следбеник тужена Република Србија, на основу члана 60. став 4. Уставне повеље Државне заједнице Србија и Црна Гора и Одлуке Народне скупштине Републике Србије од 05.06.2006. године (“Службени гласник РС”, бр.48/06), у вези с чланом 123. Устава СРЈ (“Службени лист СРЈ”, бр. 1/92, 34/92 - Амандман I, бр. 29/00 - Амандмани II-IX) и чланом 15. тачка 16. Уставног закона за спровођење Устава СРЈ (“Службени гласник СРЈ”, бр. 1/92, 53/92, 14/93, 24/94, 79/94, 61/95).

Обавеза тужене произлази из чл. 218. ЗОО и 51. ст. 1. и 2. у вези с чланом 3. Закона о доприносима за обавезно социјално осигурање, а остварењу тужиочевог потраживања не може штетити то што новодонетим прописима није одређено тело које преузима права и обавезе штаба територијалне одбране која је, на основу члана 5. Закона о одбрани (“Службени гласник РС”, бр. 45/91, 58/91, 53/93, 67/93 48/94), функционисала као организациони део оружаних снага Републике Србије до ступања на снагу Закона о Војсци Југославије (“Службени гласник СРЈ”, бр. 43/94, ... 37/02, “Службени гласник РС”, бр. 7/05 и 44/05). У конкретном случају тужбени захтев односи се на потраживање накнаде за издатак учињен за тужену државу, правног следбеника тужиочевог послодавца, који је тужена по закону била дужна да учини. Реч је о посебној врсти стицања без основа, а такво потраживање застарева у року од десет година. Како је застарелост почела да тече првог дана после дана када је поверилац имао право да захтева испуњење обавезе, односно 20.06.2014. године за потраживање од 109.819,45 динара и 29.12.2014. године за издатак од 54.827,00 динара, а тужба је поднета 20.02.2019. године, десетогодишњи рок за застарелост није истекао, те је приговор застарелости неоснован, а тужбени захтев основан.

Приликом оцене основаности приговора застарелости потраживања, овај суд је имао у виду да је у овом поступку, с обзиром на околности конкретног случаја, Војно правобранилаштво овлашћени заступник тужене Републике Србије и да је управо то правобранилаштво и истакло приговор застарелости у име тужене. Наиме, према Закону о правобранилаштву („Службени гласник РС“, бр. 55/14), Државно правобранилаштво је заступник Републике Србије у правним поступцима пред судовима када Република Србија има положај странке или умешача о чијим правима и обавезама се одлучује у том поступку (члан 11. став 1), а у поступцима који за предмет имају права и обавезе Републике Србије у вези с пословима из надлежности Министарства одбране и посебних организација у саставу Министарства одбране заступник Републике Србије је организациона јединица Министарства одбране која обавља послове заступања по генералном пуномоћју издатом од стране Републичког јавног правобраниоца, до доношења посебног закона (члан 54. став 5), односно Војно правобранилаштво, на основу чл. 107а до 107ђ доцније донетог Закона о изменама и допунама Закона о одбрани („Службени гласник РС“, бр. 10 од 29.01.2015. године).

С обзиром на изложено, овај суд је донео одлуку као у изреци, применом члана 416. став 1. ЗПП.

О трошковима целог поступка одлучено је на основу члана 165. став 1. у вези са чл. 153. и 154. ЗПП, Таксеном и Тарифом о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката. Тужиоцу је, у оквиру стављеног захтева, досуђена накнада трошкова од

138.151,00 динар, од чега: 6.000,00 динара за састав тужбе, по 7.500,00 динара за приступ на три одржана рочишта, по 13.093,00 динара за судску таксу на тужбу и првостепену пресуду, 18.000,00 динара за састав ревизије, 26.186,00 динара за таксу на ревизију и 39.279,00 динара за таксу на ревизијску пресуду.

**Председник већа – судија
Бранислав Босиљковић с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**